

Latvijas teātris: tradīcijas un novatorisms

Edīte Tišheizere, Dr. art.
LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Tradīcijas

- Raiņa dramaturģijas interpretācijas **Nacionālajā teātrī**
- Režijas un scenogrāfijas mijiedarbība aktiera izcelšanai **Dailes teātrī**
- Mūzika un dumpiniečiskums **Liepājas teātrī**

Novatoriski risinājumi

- «Raiņa sapņi» (2015)
- «Pūt, vējiņi» (2018)
- «Spēlēju, dancoju» (2023)
- «Rotkho» (2022)
- «Leopoldštate» (2023)
- Elmāra Seņkova triloģija: «Šekspīrs» (2019), «Grimmi» (2022), «Grieķi» (2023)

Latvijas Nacionālais teātris

«Raiņa sapņi» – ģēnija koordinātu noskaidrošana

2017, režisors, scenogrāfs – Kirils Serebreņņikovs, dramaturģe – Ieva Struka

Telpa – Visums

Laiks – mūžība

Darbi – komētas

«Pūt, vējiņi!» – intīmas lugas tragēdijas mēroga atklāšana

2018, scenogrāfe un vizuālās koncepcijas autore – Monika Pormale,
režisors – Elmārs Seņkovs

Koris – antīkā kora līdzinieks

Koris kā telpas radītājs un pārveidotājs

Gaisma izcentrē un piešķir intimitāti kora klātbūtnē

«Spēlēju, dancoju» – politiskās oderes jaundarināšana

2023, režisors – Elmārs Seņkovs, scenogrāfs – Reinis Suhanovs, horeogrāfe – Elīna Gediņa, komponists – Edgars Mākens, dramaturģe – Justīne Kļava

Par ko un kāpēc

- «Par cīņu ar nomenklatūru, birokrātiju, ierēdniecību. Vienalga – sauciet to, kā gribat, es domāju, visi paši saprot, par ko es runāju.
- Mēs dzīvojam tādā dīvainā vietā, kur, pieņemsim, vidusskolas ēdnīca ar diviem autobusiem var uzvarēt konkursā par nacionālās armijas pārtikas apgādes iepirkumu par 300 miljoniem (..), un (..) **mums tas liekas pilnīgi normāli. Mēs īsti vairs nesatraucamies par to.**
- Un tad ir jautājums, kur visā šajā kontekstā "ierakstās" mākslinieks? Vai viņš var kaut ko mainīt šajā situācijā(..)? Un, ja var un ja viņam ir drosme ziedot šīs trīs asins lāses, lai mainītu esošo situāciju, **tad beigās paliek jautājums – vai tas bija to vērts?»**
- **Justīne Kļava**, dramaturģe
- «Es negribu pieļaut, ka joprojām mūsu sabiedrībā ir Trejgalvji vai Kangari, kas neatkāpjas un izmanto naudas varu. Šīs dusmas man jau nav kur likt kā māksliniekam, un tās es cenšos akumulēt tādā ļoti pacifistiskā veidā kā teātra māksla. (..)
- Es ļoti ceru, ka šī izrāde būs joprojām manifests mākslinieka brīvībai.
- Mēs nedrīkstam pieņemt par normu, ka mēs esam drošībā. Absolūti nē! (..) ja mēs jebkurā brīdī varam piedzīvot uzbrukumu, pat nezinot, no kuras puses?
- **Tāpēc man tā Velna rija ir tāda, kas brīdina – esam uzmanīgi! Velna rija – tā joprojām eksistē!** Viņa varbūt nav tik redzama... Kaut gan... nē, patiesībā tā ir redzama!»
- **Elmārs Senkovs**, režisors

Paņēmiens – lugas dekonstrukcija un daļēja pārrakstīšana

- No pieccēlienu lugas – viencēliena izrāde trijās daļās: teātris – Velnu rija – teātris
- Teātra daļu tekstu rakstījusi Justīne Kļava
- Velnu rijas teksts – lugas otrā un trešā cēliena «koncentrāts»

levaddaļa – laikmetīgās un tradicionālās mākslas pārstāvju strīds pie mirušās Leldes miesām

Velnu rija – nomenklatūra ar «sarkanu» pagātni

Noslēguma daļa – atteikšanās no mākslinieka un Leldes

Dailes teātris

«Rotkho» – telpa un tehnoloģijas kā klaviatūra aktiera meistarībai

2022, režisors – Lukašs Tvarkovskis, scenogrāfs – Fabjēns Ledē

Paralēlās realitātes – skatuves eksistence, tiešraide, video, MI ģenerēti avatāri

Aktiera «dubultais» kontakts ar zāli

Aktieris pret zāli; aktieris pret video

«Leopoldštate» – vizuālais risinājums kā «laika mašīna»

2023, dramaturgs – Toms Stopards, režisors – Džons Malkovičs, scenogrāfs – Pjērs Fransuā
Limbošs, kostīmu māksliniece – Birgita Hutere

Telpa kā vietas un laika «fotogrāfija»

Kostīmi – pamats laikmeta raksturu radīšanā

Ansambļa darbs laikmeta traģēdijas atklāšanai

Liepājas teātris

Elmāra Seņkova triloģija – jaunu cilvēku pašsajūtas spogulis

«Šekspīrs» (2019), «Grimmi»(2022), «Grieķi»(2023)

«Šekspīrs» – kara nometne pamiera/pirmskara laikā

- Šekspīra lugu kompilācija un mijiedarbība: «Ričards III» kā pamatsižets ar citu lugu personāža piedalīšanos
- Vīriešu pasaule ar «viltotām» sievietēm
- Ineses Kučinskas Ričards III – absolūtais jaunums – izrādes centrs

Inese Kučinska – Ričards III

Rolands Beķeris – Dezdemona, Kaspars Kārklīņš – Otello

Kaspars Gods – lēdija Margarēta ar dēlu

«Grimmi» – pasaule un dzīvība pēc Apokalipses

- Atteikšanās no jebkādas cēloņsakarības
- Atteikšanās no artikulētas runas – personāžs izskaidrojas dažādās «putnu valodās»
- Atteikšanās no saprotamas un loģiskas ķermeņa valodas
- Vienīgais reālistiski runājošais un eksistējošais tēls – Egona Dombrovska Teicējs jeb Nāve

Egons Dombrovskis – Teicējs

«Grieķi» – pasaules dzimšana no teātra gara

- Sengrieķu mīti kā sižetiskais pamats un raksturu pirmavots
- Saglabāts viena teicēja princips – Inese Kučinskas antīkā pirmmāte Gāja
- Visi pārējie varoņi – dziedātāji vai pantomīmas aktieri
- Citāti no iepriekšējām triloģijas izrādēm aktieru plastikā un skaniskajās izpausmēs
- Telpa – pats teātris
- Pasaule, kurā cilvēks izjauc harmoniju un ienes ļaunumu

Inese Kučinska – Gāja

Edgars Ozoliņš– Zevs, Madara Viļčuka – Hēra

Everita Pjata-Gertnere – Apolons

Edgars Ozoliņš – Vīrietis, Agnese Jēkabsone – Sieviete

Paldies par uzmanību!